

ДО ПИТАННЯ ПРО БЮДЖЕТУВАННЯ У ФРАНЦІЇ

У статті звертається увага на важливість, необхідність бюджетування. Досліджуються проблеми пов'язані з цією складовою бюджетного менеджменту, що існують в Україні. Підкреслюється необхідність ґрунтовного опрацювання та перейняття зарубіжного досвіду у цій сфері. З цією метою досліджено практику успішного застосування таких елементів бюджетування як стратегічного планування і складання бюджету на середньострокову перспективу у Франції.

Комплексному дослідженню питання бюджетування або ж окремим його елементам присвячували свої роботи як зарубіжні (Дж. Б'юкенен, Дж. М. Кейнс, В. О. Кі-молодший, П. Самуельсон, Р. Зоді й інші) так і вітчизняні вчені-економісти (В. Федосов, Ц. Огонь, Т. Жибер, Т. Бабич та інші).

Бюджетування, як важлива складова бюджетного менеджменту, залишається ще недооціненою в Україні, хоча вона дає змогу більш ефективно управляти бюджетним господарством, враховуючи пріоритети політичного, соціального, еконо-

мічного характеру. Деякі його елементи, такі як стратегічне планування носять відокремлений, практично ізольований характер. В той же час бюджетування дозволяє зробити виважений, адекватний вибір, визначивши, які послуги та блага надати, які потреби задовольнити, оптимально розподіливши обмежені ресурси.

Необхідно звернути увагу і на відсутність зв'язку між стратегічним плануванням і бюджетом, неузгодженість між собою стратегічних планів різних рівнів. Більш детально існуючі проблеми розглянуто на рисунку 1.

Рис. 1 Проблемні аспекти бюджетування в Україні

Джерело: складено автором за [1]

Володимир Хлівний
к.е.н., професор
Алла Славкова
к.е.н., доцент
Наталія Алексєєва
асистент кафедри фінансів,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Розуміння важливості перейняття Україною зарубіжного досвіду бюджетування на макrorівні породжує необхідність його детального висвітлення. Це дозволить виявити позитивні аспекти і проаналізувати можливість їх застосування в Україні.

Вибір не випадково зупинено на Франції, адже на сьогоднішній день вже існує практика застосування французького досвіду в фінансовій сфері України: наприклад, використання французької моделі касового виконання бюджетів (Державна казначейська служба України і сьогодні плідно співпрацює з Генеральною дирекцією державних фінансів Міністерства бюджету, державних рахунків, державної служби та державної реформи Франції).

У французькій літературі можна знайти декілька підходів до розуміння сутності планування в цілому. З одного боку, вказується на те, що планування – це діяльність з організації фінансово-економічного розвитку, виходячи з послідовної і, по можливості, оптимальної структури цілей і ресурсів, які є у розпорядженні [2, с. 1066]. З іншого – планування може розглядатись як процес, реалізація якого здійснюється фінансово-економічними агентами, який заключається у встановленні на визначений термін (в середньому від 3 до 10 років) економічних показників (виробництва, інвестицій) і кількісних змін, пов'язаних з динамікою останніх [3, с. 303-304]. Цілком логічно, що ці визначення (з проекцією їх на макrorівень) переплітаються з сутністю макрофінансового бюджетування, що передбачає визначення найбільш доцільних і реалістичних джерел формування та напрямів і способів використання фінансових ресурсів держави на суспільні цілі [4, с. 26]. Ця фінансова технологія з цілеспрямованим суспільно орієнтованим вектором розвитку передбачає формування бюджету виходячи з досить чітко окреслених довгострокових пріоритетів розвитку країни. Саме в цьому простежується щільний зв'язок макрофінансового бюджетування зі стратегічним плануванням. Останнє поряд з серед-

ньостроковим бюджетним плануванням, програмно-цільовим бюджетуванням є стрижневим елементом бюджетування на макrorівні, своєрідним вектором для подальших дій.

Загальнодержавне стратегічне планування у Франції, перш за все, пов'язують з Генеральним Комісаріатом Плану (*Commissariat general du Plan*), який проіснував рівно 60 років (ще з часів генерала де Голя). За період його існування затверджено 11 планів, що охоплюють піввіковий період. Декретом від 6 березня 2006 року Комісаріат трансформовано у **Центр стратегічного аналізу** (*Centre d'analyse stratgique*) – установу, яка провадить експертизи і допомагає у прийнятті рішень, що належать до компетенції Прем'єр міністра Франції та Державного Секретаріату з перспективного прогнозування [5]. Місія Центру стратегічного аналізу – допомагати уряду у встановленні стратегічних орієнтирів розвитку економічної та соціальної інфраструктури та втілювати в життя стратегічні проекти у:

- економіці;
- сфері навколишнього середовища (екологічній) і культури.

При розвинутому галузевому плануванні актуальність існування такого дорадчого органу має сенс. Так кожне міністерство і відомство розробляє свій стратегічний план. Наприклад, Міністерство екології – Національну стратегію зі сталого розвитку (2003-2008, 2010-2013), Міністерство вищої освіти і інновацій – Національну стратегію досліджень та інновацій (2009-2012), Міністерство з соціальних питань і охорони здоров'я – Національну стратегію в галузі охорони здоров'я (розробляється) і т.д. Існують стратегії і більш «вузької» направленості: наприклад, Стратегія інтеграції ромів у французьку спільноту.

На запит Прем'єр міністра Центр стратегічного планування розробляє головні напрямки реформ, які проводить уряд. Він здійснює це через свої департаменти:

- 1) з соціальних питань (соціальна інтеграція, здоров'я, біоетика, фінансування соціального захисту, демогра-

фія, структура сім'ї, відносини між поколіннями, інвалідність);

2) економічних та фінансових питань (підприємництво, конкуренція, промислова політика, споживання, доходи, купівельна спроможність, оподаткування, державні фінанси);

3) праці та зайнятості (робота, трудові відносини, робітничий рух, міграція, навчання протягом усього життя, функціонування ринку праці, політика зайнятості, доходів);

4) сталого розвитку (енергетика, транспорт, інновації, дослідження та розробки (R & D), містобудування, сільське господарство, навколишнє середовище, сталий розвиток) [8].

Центр діє не лише на рівні Франції, а й на рівні Європейського Союзу. Так його спеціалісти брали участь у підготовці і розробці програм реформ, направлених на реалізацію Лісабонської стратегії (2000-2010) - стратегічної мети Європейського Союзу, спрямованої на підвищення його глобальної конкурентоспроможності через економічне оновлення та поліпшення в соціальній сфері й охороні довкілля. Варто також відмітити, що належність Франції до ЄС зумовлює існування поряд з внутрішніми стратегіями країни Загальноєвропейської стратегії - наразі це «Європа 2020». Нова стратегія фокусується на таких ключових сферах: знання та інновації, стала економіка, зайнятість і соціальне залучення.

Всі результати роботи Центру стратегічного планування розміщуються на його веб-сайті, а також публікуються у щотижневих аналітичних доповідях, щоквартальних звітах, збірках колоквиумів. Центр стратегічного аналізу розробляє щорічні звіти, в яких звітує про результати своєї діяльності.

Стратегічні цілі держави деталізуються по регіонам.

Необхідно зауважити, що у Франції відмінний від України адміністративно-територіальний поділ - на 1 січня 2012 метрополія Франції (тобто французькі території, розташовані в Європі) поділена на: 22 регіони, 96 департаментів, 36 700 комун. До складу Франції входять 5 заморських рег-

іонів, 5 заморських департаментів. Таким чином, у Франції на сьогодні склалася триланкова система адміністративно-територіального розподілу (регіон-департамент-комуна) з відповідною системою органів місцевого управління і самоврядування. Кожна адміністративна одиниця має свій бюджет.

Між державою та регіонами заключається Контракт проектів Держава-регіон (**Contrat de projet Etat-region (CPER)**). Він являє собою інструмент для забезпечення відповідності між національною стратегією розвитку та планом кожного регіону. Контракти Держава-регіон розробляються одночасно для всіх регіонів і є однаковими по тривалості: 1-е покоління (1984-1988), 2-е покоління (1989-1993), 3-є покоління (1994-1999), 4-е покоління (2000-2006), 5-е покоління (2007-2013). Держава діє через префекта регіону, який також приймає участь у розробці **Стратегічного проекту держави в регіоні (Le Projet d'action strategique de l'Etat en region (PASER))**.

Цей Стратегічний проект являє собою досить дієвий інструмент втручання держави у життя регіону. Проект розробляється колегіально на регіональному рівні, враховуючи існуючі плани та програми. Згідно з циркуляром Прем'єр міністра від 13 травня 2004 року ціллю Стратегічного проекту держави є встановлення стратегії реалізації державної політики в кожному регіоні та департаменті [6]. Тому в Стратегічному проекті відображаються наступні види зв'язків: «держава-регіон», «регіон-департамент». Держава через цей Проект зобов'язується адаптувати державну політику до територіальних цілей, щоб мати змогу передбачити регіональні зміни, брати участь у них, і забезпечити подальший сталий розвиток своєї діяльності.

Пріоритети держави та регіону знаходять своє відображення у конкретних діях, зазначаються джерела та графіки фінансування, показники результативності тощо. Кожен Стратегічний проект має однакову будову (рис. 2).

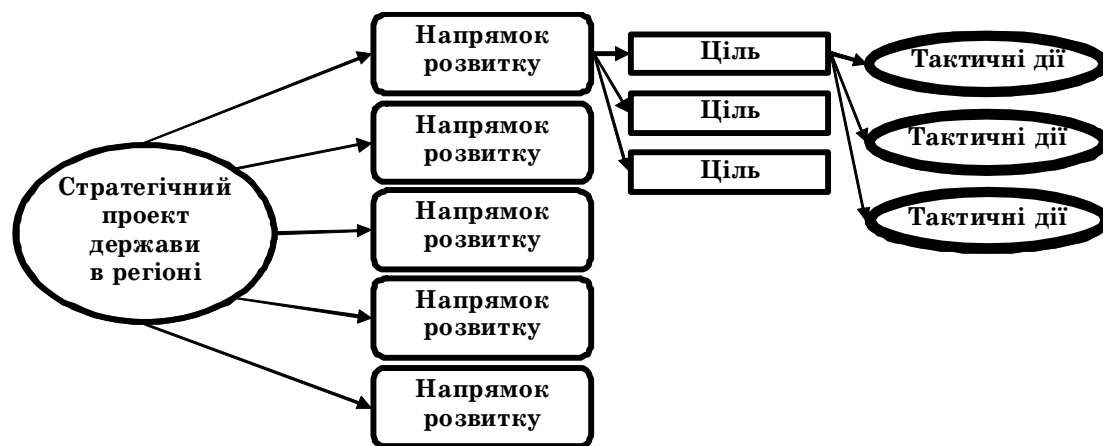

Рис. 2 Типова структура стратегічного плану держави в регіоні

Стратегічний проект держави в регіоні ґрунтується на його особливостях, для цього проводиться SWOT-аналіз кожного регіону (рис. 2). Останній являє собою метод стратегічного планування, який використовується для оцінки факторів та явищ, які впливають на об'єкт аналізу (в даному випадку - це регіон Франції). Вони поділяються на чотири групи: сильні (Strengths), слабкі (Weaknesses) сторони об'єкта, можливості (Opportunities), що відкриваються перед ним та загрози (Threats), пов'язані з його існуванням. Їх також ототожнюють з факторами успіху [7, с. 141, 144]. Очевидно, що SWOT-аналіз незамінний при побудові стратегій, адже, загальноприйняте табличне представлення даних дає можливість отримати структурований опис ситуації, щодо якої необхідно прийняти рішення.

Для прикладу розглянемо Стратегічні проекти держави в регіонах Бретань та Аквітанія, SWOT аналіз яких подано на рис. 3.

Використати «козири» регіону (див. рис. 3), зменшити слабкість, розбалансованість регіону - ось головні цілі Стратегічного проекту держави в регіоні Бретань на 2011-2013 роки (Projet d'action strategique 2011-2013) [11], який являється водночас документом, в якому описуються як оперативні так і стратегічні дії. Бретань - дуже привабливий регіон, з рівнем безробіття нижчим за середній по країні. Проте, Бретань, як і всі регіони Франції, постраждала від кризи 2008 року: спад зафіксовано в численних територіях регіону і окремо по секторам економіки.

Стратегічний проект держави в регіоні Бретань на 2011-2013 роки вклю-

чає 5 головних напрямків розвитку (також 17 цілей, 30 тактичних дій):

1) *Сприяння розвитку економічної діяльності і зайнятості у регіоні* — виробнича система визначається значною вагою сільського господарства, рибальства, харчової та промислової сфери (телекомунікації, автомобілебудування, суднобудування). В період виходу з кризи сили всього регіону направлені на збільшення валового регіонального продукту, підвищення професійних навичок працівників, з одного боку, і на підтримку політики сприяння розвитку сільського господарства і діяльності, пов'язаної з морем, з іншого боку;

2) *Збереження і зміцнення соціальної і територіальної згуртованості* — нерівномірність розвитку міських і сільських місцевостей, значна диференціація доходів по регіону, старіння населення регіону змушують державу прийняти невідкладні заходи в сфері покращення життя в регіоні;

3) *Покращення забезпечення потреб в регіоні Бретань, пов'язаних з енергетичною інфраструктурою, транспортною мережею* — через особливості розташування півострову (віддаленість від європейських сусідів, і, навіть, певна «ізоляваність» від інших регіонів Франції) породжують необхідність у постійному розвитку транспортної мережі (особливо залізничного сполучення);

4) *Сприяння раціональному використанню навколишнього середовища регіону;*

5) *Підвищення ефективності, прозорості дій держави* — здійснюється в рамках адміністративної територіальної реформи держави.

<ul style="list-style-type: none"> • Зростання чисельності населення, низький рівень безробіття; • Розвиненість суднобудівних галузей, прибережних територій; • Розвиток альтернативних джерел енергії (10 % від загальнодержавного рівня); • Створення мережі шкіл і дослідницьких центрів; • Розвиненість транспортної мережі. 	<p>Сила</p> <ul style="list-style-type: none"> • Демографічний вибух (щорічний приріст населення на 1%); • Розвинені економічні галузі :виноробство, деревообробна промисловість, розведення устриць; • Різноманіття території (ліси, спеси, гори); • Відкрита територія, наявність всіх видів транспорту, в т. ч. з гілки TGV. 	<p>Можливості</p> <ul style="list-style-type: none"> • Загальнодержавна тенденція до зростання населення (+360 000 в 2010); • Галузі основної спеціалізації розвиваються по всій країні; • «Друге життя» сільській місцевості (популярність туризму, підтримка розвитку сіл урядом) 	<p>Бреґань</p> <ul style="list-style-type: none"> • Організація науково-дослідної мережі; • Партнерські стосунки з сусідніми регіонами (Луара, Нормандія); • Піднесення продовольчої промисловості; • Розвиток діяльності, пов'язаних з морем (рекреаційні, енергетика, аквакультура тощо).
<ul style="list-style-type: none"> • Віддаленість регіону (в т. ч. від країн-сусідів); • Недостатня міжнародна відкритість – мало вчених-іноземців, відтак відсутність спільних проєктів, публікацій тощо; • Спеціалізація на тих галузях (с/г), які виробляють мало ВВП; • Сильна енергетична залежність від інших регіонів. 	<p>Бреґань</p> <ul style="list-style-type: none"> • Старіння населення (в 2040 році – 33,6% старші за 60); • Залежність розвинених галузей економіки від ринку (валютного курсу тощо); • Нерівномірність транспортної сітки, відтак нерівномірність розвитку території 	<p>Слабкості</p> <ul style="list-style-type: none"> • Різна привабливість департаментів – загроза роздроблення регіона; • Нестабільна економічна ситуація, яка впливає на експортноорієнтовані галузі; • Кліматичні загрози (засухи, бурі тощо); • Загроза паралічу дорожнього руху – субурбанізація, збільшення транспортного потоку до Іспанії. 	<p>Небезпеки</p> <ul style="list-style-type: none"> • Деякі галузі надто постраждали від кризи (автомобілебудування, суднобудування); • Віддаленість деяких місцевостей – нерівномірність розвитку; • Ризики, пов'язані з якістю навчання в деяких навчальних закладах (розрив між знаннями та потребами ринку); • Загроза еколог. ситуації (особл. прибор. територій, аквагорії).

Рис. 3 Матриця SWOT для регіонів Франції

Джерело: складено автором на основі [7; 8]

Варто зазначити, що в 2004-2006 роках напрямки розвитку регіону були дещо відмінними:

- 1) Розвиток економіки регіону;
- 2) Територіальна і соціальна згуртованість регіону;
- 3) Попередження ризиків в регіоні (природних, морських, пов'язаних з молоддю (наркотики, алкоголь, суїцид і т.д.), санітарні ризики, пов'язані з вирощуванням худоби);
- 4) Відновлення якості води і підтримка с/г потенціалу регіону;
- 5) Ефективніша державна діяльність [12].

Отже, очевидно, що напрямки розвитку регіону зазнали значних змін після кризи, стали більш «розмитішими», в той же час продовжує простежуватися чітке врахування результатів SWOT аналізу регіону.

Стратегічний проект держави в регіоні Аквітанія на 2011-2013 роки [13] включає в себе 5 основних напрямків розвитку (також 23 тактичні дії):

1) *Підвищити демографічну привабливість регіону* — привабливість Аквітанії є безперечною перевагою регіону, економіка якого побудована в цілому, на на задоволенні потреб населення. Тому реалізація цього напрямку здійснюється з позицій підвищення привабливості як для тимчасових потоків людей (туристів) та постійних - потенційних резидентів;

2) *Побудова лінії TGV* (високошвидкісного потягу);

3) *Пришвидшити вихід з кризи, шукаючи нові чинники економічного зростання через інвестиції у майбутнє;*

4) *Розробка Директиви територіального планування і сталого розвитку «Узбережжя Аквітанії і ліси Ланд»* — Директива територіального планування та сталого розвитку (ДТПСТ) є правовим інструментом держави, який дозволяє на даній території, розробляти певні зобов'язань або конкретні рамки для дій у сфері навколишнього середовища. ДТПСТ полягає у визначенні на прибережній території Аквітанії та гірських лісах в Ланд принципів природокористування і, возночас підтримці економічної діяльності (лісового господарства, туризму, діяльності, пов'язаної з морем). При розробці ДТПСТ мали місце численні консультації з зацікавленими сторонами;

5) *Прийняття державного управління до вимог ефективності і ековідповідальності.*

В стратегічному проекті на 2004-2006 роки [14] були зазначені наступні напрямки розвитку:

1) Визначити та розвинути ресурсний потенціал Аквітанії;

2) Поліпшити доступ до Аквітанії через розвиток транспортної інфраструктури;

3) Покращити територіальну згуртованість і конкурентність регіону;

4) Розвиток активної солідарності між громадянами та забезпечення їх рівності в галузі охорони здоров'я;

Як бачимо, спостерігається відхід від зосередження уваги на соціальній сфері, на противагу цьому, фокусується увага на актуальних економічних аспектах. Проте, існує чіткий кореляційний зв'язок між результатами SWOT аналізу регіону та Стратегічним проектом держави в регіоні Аквітанія.

Якісне стратегічне планування слугує основою для середньострокового планування бюджетів. Як вже зазначалося на рисунку 1 системною проблемою в Україні називають відсутність взаємоузгодженої системи стратегічного планування та середньострокового планування бюджетів (через недосконалість першого та практичну відсутність останнього). Тому пропонується дослідити досвід Франції зі складання бюджету на три роки. Перше питання, яке постає - чому взагалі виникає потреба в середньостроковому бюджетному плануванні?

Принцип щорічності складання бюджету, при дотриманні всіх процедур - один з головних інструментів демократії, який гарантує відстеження доходів та видатків держави Парламентом кожного року [15]. Тим не менш, державні заходи вимагають більш широкого часового горизонту: особливо це стосується структурних перетворень та перебувань, які неможливо втілити в життя протягом періоду до одного року. З іншого боку, стратегія державних фінансів іманентно довгострокова. До того ж, іншою об'єктивною необхідністю є потреба у точному довгостроковому плані для покращення регулювання, управління державними фінансами і надання розпорядникам відомостей щодо коштів, які є (будуть) у їхньому розпорядженні.

На практиці, управління бюджетом, яке у вузькому розумінні полягає у маневруванні сумами бюджетних коштів (асигнуваннями) в рамках одного року, продовжує відбуватися протягом бюджетного періоду. Планування у державних фінансах на декілька років також більш ефективно і у контексті європейських зобов'язань Франції. Створюючи сприятливі умови для «приборкування» пертурбацій у державних фінансах, середньостроковість сприяє досягненню рівноваги державних рахунків. Установлення у фіскальній політиці середньострокових рамок вимагає від держав-членів ЄС відображення багаторічної проєкції змін у державних фінансах.

Очевидно, що середньострокове планування робить управління державними фінансами значно ефективнішим:

- воно забезпечує досягнення мети стосовно забезпечення рівноваги бюджету і передбачає докладний опис методів і прийомів для її досягнення;
- визначає чітко і структуровано бюджетні пріоритети уряду;
- дозволяє полегшити процес проведення структурних реформ.

Будучи логічним продовженням реформи, пов'язаної з прийняттям так званого Органічного Закону стосовно Закону про Державний бюджет (*La loi organique relative aux lois de finances (LOLF)*), який був виданий та оприлюднений у 2001 році, вступає в силу поетапно, і застосовується в повній мірі з 2006 року [16], запровадження технології планування бюджету в середньостроковій перспективі дозволяє узгодити урядові дії з часовими рамками [17]. LOLF встановив залежність між результатами та наявними ресурсами держави. Саме тому ми бачимо в бюджеті не просто статті витрат, а місії, які необхідно втілити в життя. Місії поділяються на завдання (програми), останні - на сукупність певних дій.

Середньострокове планування бюджету також відкриває нові можливості з управління на макрорівні та надає поштовх для оздоровлення фінансів. Воно беззаперечно супроводжується підвищенням відповідальності розпорядників бюджетних коштів, які отримують більшу прозорість, маневреність та гнучкість у використанні коштів на цілі, прописані у планах.

Впровадження у Франції планування бюджету на середньострокову перспективу було оголошено президентом Республіки 12 грудня 2007 року в межах Загального перегляду державної політики (*Révision générale des politiques publiques* [18], з 2012 року за президентства Ф. Олланда назву змінено на Модернізацію дій органів влади (*Modernisation de l'action publique*) [19]).

Відповідно вперше планування державних видатків на 3 роки було втілено у життя вже в 2008 році: трирічний бюджет 2009-2011 (рис. 4). Другий бюджет на 3 роки 2010 року охоплював період з 2011 по 2013 рік. Багаторічний бюджет, в якому фіксується граничний обсяг загальних видатків держави на кожен рік, слугує основою для підготовки проекту закону про бюджет, за який голосує Парламент. Цей багаторічний підхід необхідний для проведення структурних реформ для віднаходження ресурсів, необхідних для фінансування пріоритетних напрямів діяльності держави.

Показники бюджету 2013-2015 відображено в Законі Франції Про фінансування державних програм на 2012-2017 роки [21]. Головною ціллю всіх державних заходів у цій перспективі є скорочення державного боргу, який у 2007 році складав 600 млрд євро, а вже в 2011 році - більше ніж 1700 млрд євро, або 86 % ВВП (рис. 5). В 2013 році видатки на обслуговування боргу складуть 47 млрд євро, що перевищує одну з найпріоритетніших статей в бюджеті - видатки на шкільну освіту - 45,7 млрд євро (див. табл. 2). Така значна сума державного боргу несе в собі загрозу державному суверенітету Франції, адже її зростання тягне за собою збільшення залежності Франції від фінансових ринків і зменшує поле для маневрування. Для недопущення перекладання тягаря цього боргу на майбутні покоління, заходи щодо скорочення державного боргу і віднаходження рівноваги в державних фінансах мають першочерговий характер для уряду. Особливо зроблено акцент на важливості зменшення бюджетного дефіциту. Так в 2013 році він буде в граничнодопустимих межах 3 % ВВП (рис. 5).

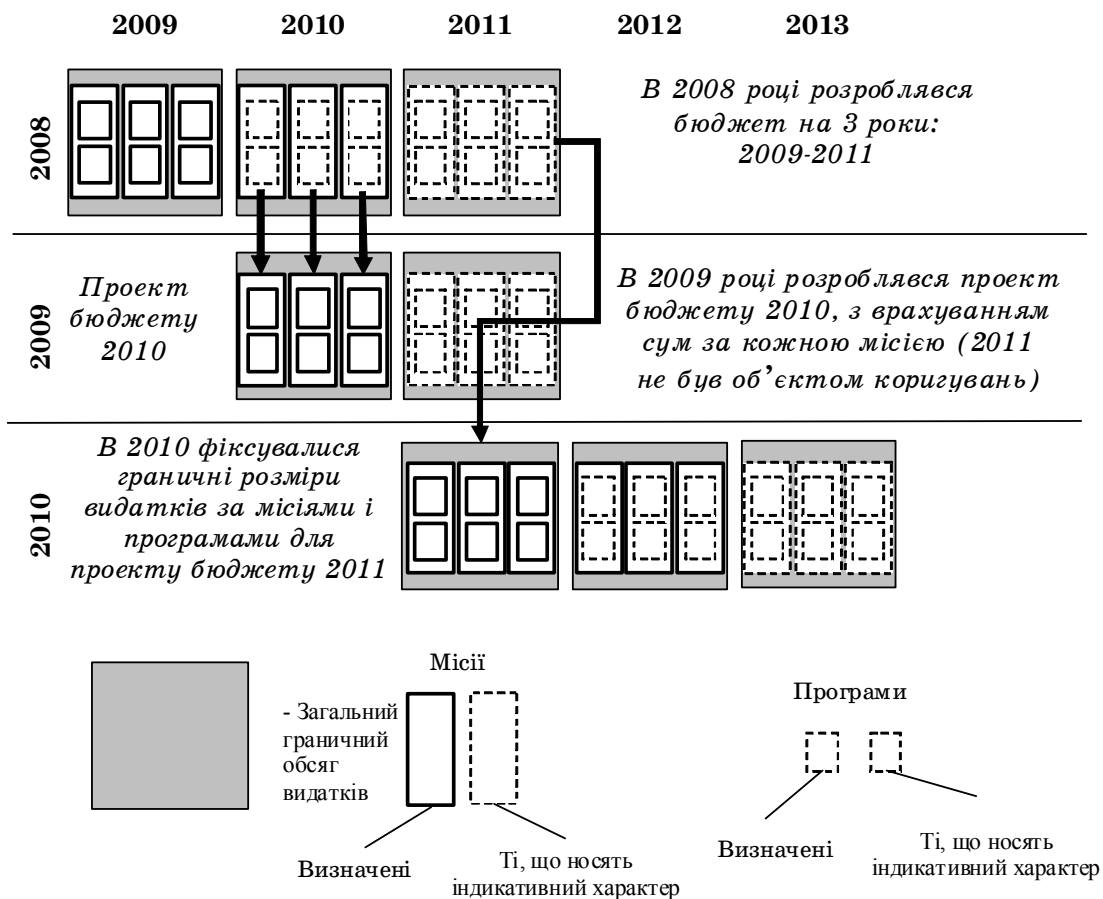

Рис. 4 Порядок планування бюджету у Франції на 3 роки у 2008 році
Джерело: рисунок з сайту Міністерства економіки та фінансів Франції [20]

Планується домогтися зниження як державного боргу (рис. 5) так і бюджетного дефіциту завдяки політиці

поступового скорочення витратів бюджету і плавного збільшення надходжень (табл. 1).

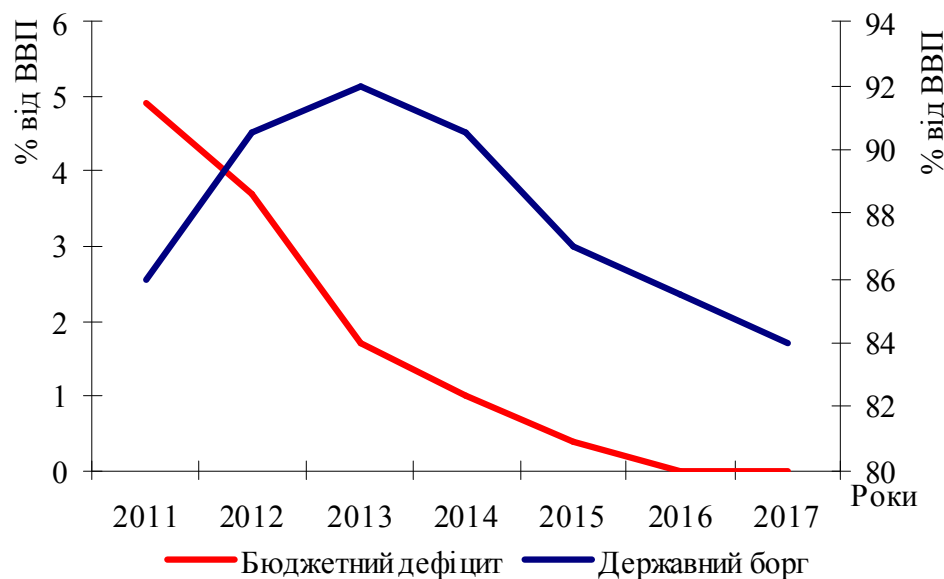

Рис. 5 Структурний дефіцит бюджету Франції у 2001-2017 роках, % від ВВП

Джерело: Закон Про фінансування державних програм на 2012-2017 рр. [21]

Основні показники бюджету Франції у 2013-2017 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Видатки бюджету, % від ВВП	20,4	19,9	19,5	19,1	18,6
Доходи бюджету, % від ВВП	17,8	17,9	18,0	17,9	17,6
Сальдо, %	-2,5	-2,0	-1,5	-1,2	-1,0
Сальдо, млрд євро	-52,9	-44,3	-34,5	-28,2	-25,0

Джерело: Закон Про фінансування державних програм на 2012-2017 рр. [21]

Державні фінанси мають бути мінімально залежними від економічної кон'юнктури, це дозволить максимально ефективно працювати автоматичним стабілізаторам і уникати проциклічних коректувань.

Розглянемо структуру видатків бюджету Франції на 2013-2015 роки за місяцями (табл. 2).

Дані таблиці 2 свідчать про чітку розстановку пріоритетів держави. В

бюджеті на 2013-2015 роки особливий наголос зроблено на необхідності забезпечення молоді робочими місцями: з 2013 року буде створено 100 000 нових робочих місць у регіонах, в яких спостерігається найвищий рівень безробіття серед молоді. Левову частку в бюджеті займають видатки на шкільну освіту: тільки в 2013 році кількість штатних одиниць вчителів буде збільшено на 6786. Збільшиться на 5 000 кількість

Таблиця 2

Граничні розміри видатків бюджету Франції у розрізі місяч у 2013-2015 рр.¹, млрд євро

Місія	2013	2014	2015
Зовнішня діяльність держави	2,8	2,8	2,8
Загальнодержавне і територіальне управління	2,0	2,2	2,0
Сільське господарство, харчова промисловість, лісове господарство, діяльність у сільській місцевості	3,1	3,0	2,9
Державна допомога на розвиток	3,1	3,1	3,1
Колишні воїни (фронтовики), пам'ять, зв'язки з нацією	3,0	2,9	2,8
Рада і контроль держави	0,5	0,5	0,5
Культура	2,4	2,4	2,4
Оборона	30,1	30,1	30,1
Управління дій (реформ) уряду	1,1	1,1	1,1
Екологія, сталий розвиток	7,6	7,3	7,1
Економіка	1,6	1,5	1,5
Рівність територій, житло	7,8	7,7	7,7
Фінансові зобов'язання держави	1,1	1,0	1,0
Шкільна освіта	45,7	46,1	46,6
Управління державними фінансами і людськими ресурсами	8,9	8,8	8,7
Імміграція, притулок інтеграція	0,7	0,7	0,6
Правосуддя	6,2	6,3	6,3
ЗМІ	4,5	4,5	4,5
Заморські території	2,0	2,1	2,1
«Політика територій»	0,3	0,3	0,3
Органи державної влади	1,0	1,0	1,0
Резервний фонд	0,2	0,2	0,2
Наукові дослідження і вища освіта	25,6	25,7	25,9
Система соціального пенсійного забезпечення	6,5	6,8	6,8
Відносини з адміністративно-територіальними одиницями	2,6	2,6	2,6
Охорона здоров'я	1,3	1,3	1,3
Безпека	11,6	11,8	12,0
Заходи забезпечення населення на випадок надзвичайних ситуацій	0,4	0,4	0,4
Солідарність, асиміляція, рівність можливостей	13,2	13,5	13,7
Спорт, молодь, асоціативна діяльність	0,5	0,5	0,6
Робота і зайнятість	10,1	9,7	9,7

Джерело: Стаття 11 Закону Про фінансування державних програм на 2012-2017 рр. [21]

¹ без сум по розрахунку за борговими зобов'язаннями, та коштів, що перераховуються на рахунок спеціального призначення для виплати пенсій (Contribution au CAS Pensions)

зайнятих в сфері правосуддя і безпеки. Проте такі активні заходи спрямовані на забезпечення зайнятості населення вимагають одночасного скорочення видатків по всім міністерствам на 5 % до 2015 року.

Підтвердженням того, з якою філігранністю необхідно підходити до складання бюджету, може слугувати і досвід Російської Федерації у плануванні бюджетів на середньострокову перспективу. В трьохрічному бюджеті на 2013-2015 роки закладено зростання ВВП відповідно на 3,7 %, 4,3 %, 4,5 %. Зростання економіки на 1 % поповнює російський бюджет на 150 млрд руб. Невиконання плану Міністерства економічного розвитку на 2013 рік (3,7 %) призведе до втрат бюджету у 550 млрд руб - це у півтора рази більше, ніж передбачено в бюджеті на фінансування сфери охорони здоров'я. Ще однією проблемою може стати коливання цін на нафту на світовому ринку. Падіння ціни бареля нафти на 1 долар відбивається на російському бюджеті у сумі 50-60 млрд руб. Якщо ціна нафти знизиться нижче за прогнозований показник, то російському уряду необхідно буде або відшукувати нові джерела покриття різниці, або переглядати існуючі джерела доходів [22].

ВИСНОВКИ

Вищесказане дає підстави стверджувати, що стратегічне планування у Франції представляє собою інтерес і може стати корисним для України через свої численні переваги. Французька система стратегічного планування - цілком закономірний продукт розвитку ринкової економіки. Його характерною ознакою є індикативний характер, багаторівневність, відносна гнучкість, взаємоузгодженість на всіх етапах розробки. Стратегічне планування - результат діалогу та об'єднання зусиль багатьох суб'єктів фінансових відносин, тобто, це колективний процес, що дозволяє виявити сильні і слабкі сторони суспільства, ідентифікувати проблеми та запропонувати альтернативні шляхи їх вирішення.

Стратегічне планування у Франції з 2008 року гармонійно доповнюється середньостроковим плануванням бюджету, в якому зацікавлені як держава так і розпорядники коштів. Адже пе-

реваги планування бюджету в середньостроковій перспективі важко переоцінити: виконання бюджету в меншій мірі залежить від преференцій окремих суб'єктів, носить більш передбачуваний характер (відбуваються лише окремі коригування), підвищується якість управлінських рішень, які приймаються як органами влади так і розпорядниками бюджетних коштів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Федосов В.М. Сутність і проблематика бюджетування: українські реалії / В.М. Федосов, Т.С. Бабич // Фінанси України. - 2008. - № 8. - с. 3-23.
2. Bernard Y. Dictionnaire economique et financier / Y. Bernard, J.C. Colli. - Editions du Seuil, 1989. - 1412 p.
3. Dictionnaire d'economie et de sciences sociales [directon de C.D. Echaudemaison]. - Paris: Nathan, 1989. - 543 p.
4. Бабич Т.С. Макрофінансове бюджетування: навч. посіб. / Т.С. Бабич, Т.В. Жибер; за наук. ред. В.М. Федосова. - К.: КНЕУ, 2011. - 311 с.
5. Decret portant creation du Centre d'analyse strategique du 6 mars 2006 n°2006 260.
6. Circulaire relative a la preparation des projets d'action strategique de l'Etat du 13 mai 2004.
7. Rabate C. Managez tous vos projets / C. Rabate. - Edition d'Organisation, 2008. - 160 p.
8. Офіційний сайт Центру стратегічного планування Франції. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.strategie.gouv.fr/>.
9. Офіційний сайт префекта регіону Бретань. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bretagne.pref.gouv.fr/>.
10. Офіційний сайт префекта регіону Аквітанія. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aquitaine.pref.gouv.fr/>.
11. Projet d'action strategique 2011-2013 de l'Etat en Bretagne. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bretagne.pref.gouv.fr/Strategies-et-projets/Projet-d-action-strategique-2011-2013>.
12. Projet d'action strategique de l'Etat en Bretagne en 2004-2006. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://www.bretagne.pref.gouv.fr/Media/Fichiers/PaserLivret/%28language%29/fre-FR>.

13. Synthèse du projet d'action stratégique de l'Etat en Aquitaine 2011-2013. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aquitaine.pref.gouv.fr/layout/set/print/Grands-dossiers/Projet-d-action-strategique-de-l-Etat>.

14. Projet d'action stratégique de l'Etat en région Aquitaine (PASER) 2004/2006. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.gironde.gouv.fr/Nos-publications/Autres-publications/Annee-2004/%28language%29/fre-FR>.

15. Fiche synthèse DB Pourquoi un budget pluriannuel pour piloter les finances publiques? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.acsaen.fr/ia14/docs2/Rgpp/pq-budget-pluriannuel.pdf>.

16. Loi organique relative aux lois de finances du 1 août 2001 n°2001 692.

17. *Lambert A., Migaud D.* La mise en œuvre de la loi organique relative aux lois de finances - à l'épreuve de la pratique, insuffler une nouvelle dynamique à la réforme [Електронний ресурс]: Rapport au Gouvernement d'octobre 2006 - Режим доступу: <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics/064000807/index.shtml>.

18. *Woerth E.* La révision générale des politiques publiques (RGPP) [Електронний ресурс]: Rapport du 4 avril 2008 - Режим доступу: <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/dossiers/modernisation-etat/revision-generale-politiques-publiques.shtml>.

19. Decret portant création du secrétariat général pour la modernisation de l'action publique du 30 octobre 2012 n°2012 1198.

20. Офіційний сайт Міністерства економіки та фінансів Франції. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economie.gouv.fr/>.

21. Loi de programmation des finances publiques 2012-2017 du 31 décembre 2012 n° 2012-1558.

22. Експертний портал національного дослідницького університету «Высшая школа экономики». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.opec.ru/>.

РІСПУ